

Sygn. akt I ACa 771/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 września 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Teresa Rak
Sędziowie:	SSA Maria Kus-Trybek (spr.) SSA Sławomir Jamróg
Protokolant:	st. prot. sądowy Marta Matys

po rozpoznaniu w dniu 13 września 2013 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa D. C. (...)/S w R. (Dania)

przeciwko (...) S.A. z siedzibą w S.

o zapłatę

na skutek apelacji strony powodowej i strony pozwanej (...) S.A. z siedzibą w S.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Gospodarczego w Krakowie

z dnia 18 lutego 2013 r. sygn. akt IX GC 606/11

1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że nadaje mu treść:

„I. zasądza od pozwanych (...) S.A. z siedzibą w S. i B. K. (1) na rzecz strony powodowej D. C. (...)/S w R. (Dania) kwotę 182.392,98 zł (słownie: sto osiemdziesiąt dwa tysiące trzysta dziewięćdziesiąt dwa złote 98/100) z ustawowymi odsetkami od dnia 15 października 2011 r. do dnia zapłaty, przy czym spełnienie tego świadczenia w całości lub w części przez jednego z pozwanych zwalnia drugiego,

II. oddala powództwo w pozostałej części,

III. zasądza od pozwanych na rzecz strony powodowej kwotę 13.048,00 zł (słownie: trzynaście tysięcy czterdzieści osiem złotych) tytułem kosztów postępowania, przy czym spełnienie tego świadczenia w całości lub w części przez jednego z pozwanych zwalnia drugiego”;

2. oddala apelację strony pozwanej;

3. zasądza od pozwanych na rzecz strony powodowej kwotę 11.820 zł (jedenaście tysięcy osiemset dwadzieścia złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego, przy czym spełnienie tego świadczenia w całości lub w części przez jednego z pozwanych zwalnia drugiego.

Sygn. akt IACa 771/13

UZASADNIENIE

Strona powodowa D. C. (...) / S z siedzibą R. SV w Danii domagała się zasądzenia in solidum od pozwanych : B. K. (1) (przewoźnika) i (...) Spółki Akcyjnej w S. (ubezpieczyciela przewoźnika) kwoty 188. 617,61 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 12 października 2011 roku do dnia zapłaty tytułem zwrotu wypłaconego odszkodowania za utratę ładunku mięsa w czasie przewozu i kosztów postępowania.

Na uzasadnienie swego żądania strona powodowa podała, że na dochodzoną kwotę pozwem składa się : kwota 183.685,20 zł stanowiąca odszkodowanie wypłacone nadawcy ładunku mięsa za szkodę powstałą w czasie przewozu na trasie Polska – Włochy, odpowiadająca kwocie 42.314,03 euro i kwota 4.932,41 zł tytułem zwrotu kosztów sporządzenia protokołu szkody, odpowiadająca kwocie 8.457,50 koron duńskich.

Pozwani wnosili o oddalenie powództwa. Pozwana zarzuciła, że zachowaniu kierowcy przewoźnika nie można przypisać rażącego niedbalstwa. Pozwany ubezpieczyciel przewoźnika, wnosząc o oddalenie powództwa twierdził, że zachodzą przesłanki wyłączające jego odpowiedzialność za powstałą szkodę. Przyczyną wypadku była nadmierna prędkość pojazdu, co wyczerpuje znamiona rażącego niedbalstwa, które zwalnia go jako ubezpieczyciela od odpowiedzialności za powstałą szkodę w czasie przewozu.

Wyrokiem z dnia 18 lutego 2013r Sąd Okręgowy – Sąd Gospodarczy Krakowie zasądził od pozwanego ubezpieczyciela na rzecz strony powodowej kwotę 182.392,98 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 15 października 2011r do dnia zapłaty, a w pozostałym zakresie powództwo oddalił (pkt I) oraz oddalił w całości powództwo w stosunku do pozwanej B. K. (1) (pkt II). Tytułem kosztów procesu zasądził od pozwanego ubezpieczyciela na rzecz strony powodowej kwotę 13.048 zł (pkt III) oraz zasądził od strony powodowej na rzecz pozwanej B. K. (1) kwotę 3.617 zł (pkt IV).

W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Sąd Okręgowy powołał następujące ustalenia faktyczne.

W dniu 14 października 2010r około godz.18.30 na terenie Węgier, na trasie między S. a R., na drodze nr (...) doszło do wypadku komunikacyjnego. Na odcinku drogi, w terenie pagórkowatym, prowadzone były roboty budowlane. Jeden pas ruchu był zablokowany. Ruch odbywał się wahadłowo, przy ograniczeniu prędkości do 30 km/h. J. K., kierowca przewoźnika jechał w kolumnie pojazdów z prędkością zbliżoną do 50km/h, za innymi samochodami. Po lewej stronie jezdni była wyrwa o szerokości 30-40 cm, długości kilku do kilkunastu metrów, która była przyczyną wypadku komunikacyjnego. Samochód wraz z ładunkiem przewrócił się na lewy bok. W następstwie wypadku pojazd został uszkodzony. Ładunek mięsa decyzją rejonowego lekarza weterynarii przeznaczony został do utylizacji. Lekarz weterynarii nie wyraził zgody na przeładunek mięsa na podstawiony samochód, z uwagi na możliwość jego zabrudzenia.

(...) SA wypłacił pozwanemu przewoźnikowi odszkodowanie za uszkodzenie pojazdu w czasie wypadku komunikacyjnego.

Natomiast pozwany ubezpieczyciel ładunku odmówił wypłaty odszkodowania, twierdząc, że zachodzą okoliczności wyłączające jego odpowiedzialność. Szkada powstała w wyniku rażącego niedbalstwa kierowcy.

Wartość utraconego ładunku mięsa na skutek jego utylizacji – po odliczeniu franszyzy – wynosi kwotę 42.314,03 euro, co odpowiada kwocie 183.685,20 zł przeliczonej według średniego kursu z dnia wezwania do zapłaty.

Natomiast kwota 4.932,41 zł stanowi koszty sporządzenia protokołu szkody.

Wezwanie do dobrowolnej zapłaty okazało się bezskuteczne.

W ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy przyjął, że uszkodzenie ładunku mięsa powstało w międzynarodowym transporcie samochodowym. Kierowcy przewoźnika nie można przypisać rażącego niedbalstwa, gdyż jechał w kolumnie samochodów po drodze, na której prowadzone były roboty drogowe co wynika z protokołu szkody (k. 21 – 27 akt sprawy) oraz raportu policji (k. 285 akt sprawy). Jazda w kolumnie samochodów wymusza określoną prędkość, aby zachować płynność przejazdu. Przyczyną wypadku była wyrwa w asfalcie drogi. Kierowca po wjechaniu w wyrwę stracił panowanie nad pojazdem, wówczas doszło do przechylenia pojazdu, co spowodowało przesunięcie punktu ciężkości przewożonego ładunku mięsa zawieszono na hakach.

Gdy nawet kierowca podjął niewłaściwy manewr wyprowadzenia pojazdu z przechyłu, to nie można oceniać jego zachowania jako rażącego niedbalstwa. Odpowiedzialność za powstałą szkodę ponosi pozwany ubezpieczyciel do wartości utraconego ładunku.

Dalej idące powództwo w stosunku do pozwanego ubezpieczyciela – Sąd Okręgowy oddalił w zakresie kosztów sporządzenia protokołu i franszyzy redukcyjnej oraz oddalił w całości w stosunku do pozwanego przewoźnika, bez wskazania motywów takiego rozstrzygnięcia.

Od powyższego wyroku apelację złożyła strona powodowa oraz pozwany ubezpieczyciel.

Apelacja strony powodowej zaskarża wyrok w części oddalającej powództwo w stosunku do pozwanej B. K. oraz w części zasądzającej na jej rzecz koszty procesu, tj. w zakresie pkt II oraz pkt IV.

Apelująca zarzuca zaskarżonemu wyrokowi naruszenie prawa procesowego, a to : art. 328 § 2 kpc i art. 98 § 1 i § 2 kpc oraz naruszenie prawa materialnego, a mianowicie : art. 366 kc w związku z art. 822 § 1 i § 4 kc i art. 17 Konwencji z dnia 19 maja 1956r o umowie międzynarodowego przewozu drogowego towarów (CMR), Dz.U. z 1962r, Nr 49, poz. 238.

W powołaniu na powyższe zarzuty strona powodowa domaga się uchylenia wyroku w zaskarżonej części, ewentualnie zmiany wyroku poprzez zasądzenie in solidum od pozwanej B. K. (1) kwoty 182.392,98 zł wraz z odsetkami od dnia 15 października 2011r i kosztami procesu.

Pozwany ubezpieczyciel zaskarżył wyrok w części uwzględniającej powództwo, wnosząc o zmianę wyroku w punkcie I oraz w pkt III poprzez oddalenie powództwa w stosunku do niego, za przyznaniem kosztów procesu ; ewentualnie o uchylenie wyroku w części zaskarżonej i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, przy uwzględnieniu kosztów dotychczasowego postępowania.

Zdaniem pozwanego ubezpieczyciela zaskarżony wyrok narusza przepisy prawa materialnego, a mianowicie : art. 822 § 1 kc, art. 65 § 2 kc w związku z § 17 ust. 3 o.w.u. oraz przepis art. 328 § 2 kpc. Zdaniem apelującego błędne jest stanowisko Sądu Okręgowego, że szkoda nie jest następstwem rażącego niedbalstwa ze strony kierującego pojazdem – pracownika ubezpieczonego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje :

Apelacja strony powodowej zasługuje na uwzględnienie.

Apelacja zaś pozwanego ubezpieczyciela jest bezzasadna.

Apelacja strony powodowej.

W pierwszej kolejności odnosząc się do zarzutu naruszenia art. 328 § 2 kpc w związku z art. 386 § 4 kpc należy wskazać, że zaniechanie podania podstawy prawnej oddalenia powództwa w stosunku do pozwanej B. K. stanowi uchybienie

procesowe, które nie uzasadnia zarzutu niewyjaśnienia istoty sprawy w rozumieniu art. 384 § 4 kpc. Stąd wniosek apelacji o uchylenie wyroku w zaskarżonej części jest niezasadny.

Alternatywny wniosek apelacji jest usprawiedliwiony. Błędne jest stanowisko Sądu Okręgowego, że odpowiedzialność pozwanego ubezpieczyciela wyłącza w niniejszej sprawie odpowiedzialność pozwanego przewoźnika.

W pozwie strona powodowa domagała się zasądzenia in solidum od pozwanych dochodzonej kwoty z tytułu zwrotu wypłaconego odszkodowania za zniszczenie przesyłki mięsa w międzynarodowym transporcie samochodowym.

Odpowiedzialność in solidum jest odpowiedzialnością opartą na dwóch różnych podstawach prawnych. Istota zobowiązania in solidum polega na tym, że dłużnicy z różnych tytułów prawnych zobowiązani są do spełnienia na rzecz tego samego wierzyciela identycznego świadczenia, z tym skutkiem, że spełnienie świadczenia przez jednego dłużnika zwalnia drugiego.

Odpowiedzialność przewoźnika w międzynarodowym transporcie samochodowym oparta jest na postanowieniach Konwencji CMR z dnia 19 maja 1956r (Dz.U.Nr 49 z 1962r, poz. 238). Jest to odpowiedzialność na zasadzie ryzyka co wynika w sposób jednoznaczny z art. 17 ust. 1 powołanej wyżej Konwencji. Stosownie do art. 17 ust. 1 Konwencji przewoźnik odpowiada za całkowite lub częściowe zaginięcie towaru lub za jego uszkodzenie, które nastąpi w czasie między przejęciem towaru, a jego wydaniem. Przewoźnik może być zwolniony z tej odpowiedzialności jedynie z przyczyn, o których mowa w art. 17 ust. 2 i 4 Konwencji. Przyczyny egzoneracyjne wymienione w tym przepisie przewoźnik obowiązany jest udowodnić (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 7 listopada 1995r, sygn. IACr 606/95, OSP 1998/10/172).

Odpowiedzialność zaś ubezpieczyciela za szkodę powstałą w czasie przewozu oparta jest na umowie ubezpieczenia łączącej go z przewoźnikiem.

Odpowiedzialność ubezpieczyciela za szkodę w czasie przewozu nie jest tożsamą z odpowiedzialnością przewoźnika. O zakresie odpowiedzialności ubezpieczyciela decyduje treść umowy ubezpieczenia.

Odpowiedzialność ubezpieczyciela ma charakter akcesoryjny, ubezpieczyciel ponosi odpowiedzialność tylko wtedy i tylko w takim zakresie, w jakim odpowiedzialność za szkodę ponosi ubezpieczony sprawca. Nie oznacza to jednak, że zakres odpowiedzialności cywilnej ubezpieczonego sprawcy jest tożsamy z odpowiedzialnością ubezpieczyciela.

W przypadku zaistnienia wypadku ubezpieczeniowego, czyli zdarzenia, które strony w umowie ubezpieczenia określiły jako przyczynę uzasadniającą odpowiedzialność ubezpieczyciela, to odpowiedzialność ubezpieczonego sprawcy musi się mieścić w granicach ochrony ubezpieczyciela. Zakres ochrony ubezpieczeniowej wyznacza przewidziana w umowie suma gwarancyjna, stanowiąca górną granicę odpowiedzialności ubezpieczyciela.

Z chwilą zaistnienia wypadku ubezpieczeniowego w czasie przewozu ładunku w międzynarodowym transporcie drogowym poszkodowanemu przysługuje roszczenie o wypłatę odszkodowania zarówno do przewoźnika, jak i jego ubezpieczyciela. Poszkodowanemu przysługują zatem dwa odrębne roszczenia. Zachodzi między nimi ścisła współzależność polegająca na tym, że oba roszczenia istnieją obok siebie do czasu, gdy nie zostaną zaspokojone. Poszkodowany nie może uzyskać dwóch odszkodowań, a o tym w jaki sposób i jakiej kolejności nastąpi realizacja przysługującego mu odszkodowania decyduje sam, kierując żądanie przeciwko ubezpieczonemu, albo ubezpieczycielowi, lub przeciwko obu nim równocześnie. W przypadku pozwania obu wymienionych podmiotów - dwóch dłużników - którzy odpowiadają na podstawie różnych stosunków prawnych łączących ich z wierzycielem mają oni spełnić na jego rzecz to samo świadczenie zachodzi odpowiedzialność in solidum. Odpowiedzialność ubezpieczyciela oraz przewoźnika za szkodę powstałą w czasie przewozu jest odpowiedzialnością in solidum ograniczoną do sumy ubezpieczenia.

Pozwana jako przewoźnik w międzynarodowym transporcie nie kwestionowała zaistnienia wypadku drogowego, ani też utylizacji przewożonego towaru na skutek wypadku drogowego na Węgrzech, stosownie do decyzji rejonowego

lekarza weterynarii. W powołaniu się na umowę ubezpieczenia ładunku łączącą ją z pozwanym ubezpieczycielem wносиła o oddalenie powództwa, twierdząc, że kierowca pojazdu nie dopuścił się rażącego niedbalstwa. Ubezpieczyciel pojazdu dobrowolnie wypłacił odszkodowanie za uszkodzenie pojazdu na skutek wypadku drogowego. Natomiast szkoda powstała w czasie przewozu na skutek utylizacji mięsa powinna być pokryta przez pozwanego ubezpieczyciela.

Przyczyną szkody był wypadek drogowy na Węgrzech – przewrócenie pojazdu z ładunkiem mięsa i przerwanie łańcucha chłodniczego – wypadek ubezpieczeniowy powstały w międzynarodowym transporcie drogowym. Stosownie do art. 17 ust. 1 pozwana jako przewoźnik w międzynarodowym transporcie drogowym ponosi odpowiedzialność za uszkodzenie ładunku w czasie przewozu. W tej sytuacji brak było podstaw prawnych do oddalenia powództwa w stosunku do pozwanego przewoźnika. Błędne jest założenie Sądu I instancji, że odpowiedzialność ubezpieczyciela za powstałą szkodę w czasie przewozu towaru w międzynarodowym transporcie drogowym wyłącza odpowiedzialność przewoźnika.

Odmienne podstawy prawne odpowiedzialności przewoźnika i ubezpieczyciela za powstałą szkodę w transporcie powodują, że odpowiedzialność pozwanych dłużników jest odpowiedzialnością in solidum.

Konsekwencją uwzględnienia roszczenia strony powodowej w stosunku do pozwanego przewoźnika jest zmiana rozstrzygnięcia o kosztach procesu za I instancję.

Uwzględniając apelację strony powodowej Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok jak w sentencji, na zasadzie art. 386 § 1 kpc.

Apelacja pozwanego ubezpieczyciela.

Zarzuty apelacji nie mogą odnieść oczekiwanego skutku, aczkolwiek zarzut naruszenia art. 328 § 2 kpc jest uzasadniony.

Sąd Apelacyjny podziela stanowisko Sądu I instancji, że pozwany ubezpieczyciel ponosi odpowiedzialność za zniszczenie przesyłki mięsa powstałe w czasie przewozu w transporcie międzynarodowym na skutek wypadku drogowego. Trafne jest również stanowisko Sądu Okręgowego z przyczyn wskazanych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, że w sprawie nie zachodzą przesłanki z § 17 ust. 3 owu wyłączające odpowiedzialność pozwanego ubezpieczyciela.

Rażące niedbalstwo ubezpieczającego zachodzi tylko wtedy, gdy stopień naganności postępowania drastycznie odbiega od modelu właściwego w danych warunkach zachowania dłużnika. Brak stwierdzenia tak ujętej winy oznacza, że ubezpieczający, nawet jeśli dopuścił się określonego zaniedbania w sposób zawiniony jest uprawniony do odszkodowania.

Umowa ubezpieczenia pełni funkcję ochronną i przy wykładni jej postanowień nie można pomijać jej celu. Poszukiwanie przez ubezpieczyciela uchylenia się od świadczenia na rzecz ubezpieczonego jest niezgodne z celem ubezpieczenia, a także stanowi akt nielojalności i złej wiary, który nie zasługuje na ochronę prawną.

Pozwanego ubezpieczyciela łączyła z pozwanym przewoźnikiem umowa ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej przewoźnika drogowego w ruchu międzynarodowym, której integralną część stanowiły ogólne warunki ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej przewoźnika drogowego w ruchu międzynarodowym (OWU).

Zgodnie z § 4 owu przedmiotem ubezpieczenia była odpowiedzialność cywilna przewoźnika za powstałe w okresie ubezpieczenia całkowite lub częściowe zaginięcie towaru, albo uszkodzenie w międzynarodowym transporcie samochodowym, którą ubezpieczający ponosi zgodnie z postanowieniami Konwencji CMR. Powołane ogólne warunki w postanowieniu § 17 ust. 3 przewidują wyłączenie odpowiedzialności ubezpieczyciela jeżeli ubezpieczający lub osoba, za którą ponosił odpowiedzialność, z winy umyślnej lub rażącego niedbalstwa nie dopełniła obowiązków określonych w § 17 ust. 1 i 2 owu.

Przyczyną utraty ładunku mięsa z powodu jego utylizacji był wypadek drogowy, zaistniały na skutek złej nawierzchni drogi w terenie pagórkowatym co w sposób jednoznaczny wynika z treści protokołu szkody. Z powołanego protokołu wynika, że do wypadku drogowego doszło na odcinku, na którym prowadzona była budowa drogi w terenie pagórkowatym, na wąskim zakręcie. Jeden pas ruchu był zablokowany, a ruch drogowy regulowała sygnalizacja świetlna. „Pojazd z ładunkiem mięsa zjechał z drogi omijając prace drogowe i przewrócił się na lewą stronę, a po uderzeniu w barierę bezpieczeństwa znalazł się w rowie po lewej stronie drogi”. W świetle takiej treści protokołu szkodowego hasłowa informacja policji, że przyczyną wypadku było przekroczenie dozwolonej prędkości przez kierowcę nie uzasadnia przypisania kierowcy rażącego niedbalstwa w rozumieniu § 17 ust. 3 owu. Nie zachodzą zatem przesłanki wyłączające odpowiedzialność pozwanego ubezpieczyciela, co trafnie wskazał Sąd I instancji w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku.

Pozwana jako przewoźnik w międzynarodowym transporcie drogowym ponosi odpowiedzialność za zaistniałą szkodę w czasie przewozu na podstawie art.17 ust. 1 powołanej wyżej Konwencji CMR. W tej sytuacji aktualizuje się odpowiedzialność pozwanego ubezpieczyciela wynikająca z umowy ubezpieczenia zawartej z pozwaną jako przewoźnikiem w międzynarodowym transporcie drogowym. Zarzut zatem naruszenia przepisu art. 822§ 1 kc oraz art. 65 § 2 kc w związku z § 17 ust. 1 owu jest bezzasadny.

W tym stanie sprawy apelacja pozwanego ubezpieczyciela uległa oddaleniu jako nieuzasadniona, na zasadzie art. 385 kpc.

Wobec uwzględnienia apelacji strony powodowej kosztami postępowania apelacyjnego obciążono pozwanych, na podstawie art. 98 § 3 kpc. Na zasądzoną kwotę 11.820 zł składa się zwrot opłaty od apelacji w kwocie 9.120 zł oraz koszty zastępstwa procesowego w kwocie 2.700 zł, określone stosownie do § 6 pkt 6 w związku z § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2012r w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz. U. z 2013r, poz. 490).